

Fonaments educatius de la logopèdia

2014/2015

Codi: 101702

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	FB	1	2

Professor de contacte

Nom: Montserrat Perez Ventayol

Correu electrònic: Montserrat.Perez.Ventayol@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És imprescindible un bon domini del català oral i escrit i del castellà per tal de poder realitzar les activitats que es proposen així com de les eines d'informàtica bàsiques.

Objectius

Aquesta assignatura proporciona coneixements sobre els processos d'ensenyament- aprenentatge de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar, en els primers cicles educatius. Un dels camps possibles d'actuació del logopeda són els centres educatius; per tant, es considera imprescindible oferir una primera panoràmica sobre els fonaments teòrics i les metodologies didàctiques d'intervenció dels processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita.

Al finalitzar l'assignatura l'alumne serà capaç de:

- Conèixer els fonaments teòrics i els processos d'adquisició i producció de la llengua oral i la llengua escrita en l'àmbit escolar.
- Conèixer la literatura infantil i adquirir criteris per analitzar-la, valorar-la i aprendre a formar lectors.
- Analitzar i valorar els processos d'escriptura i lectura en l'etapa dels primers aprenentatges de la llengua escrita.
- Aplicar les estratègies adequades que donen suport al procés d'adquisició i producció de la llengua oral i escrita.
- Saber analitzar críticament materials escolars -també en suport informàtic i en qualsevol altre- de manera que se sàpiguin diferenciar les propostes mecàniques de les que promouen aprenentatge i l'adequació a cada necessitat.
- Entendre que aprendre llengua està intrínsecament relacionat amb qualsevol altre aprenentatge del seu currículum.
- Ser capaç d'integrar els diversos sabers que incideixen en els processos d'adquisició de la llengua oral i escrita: psicolingüística, lingüística, metodologies didàctiques...
- Comprendre i analitzar els processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua i interpretar les metodologies d'intervenció escolars.
- Saber analitzar documents oficials que regulen l'organització escolar.
- Comprendre el paper de les diferents llengües implicades en l'educació lingüística.
- Mostrar un bon domini del llenguatge oral i escrit formal en les llengües oficials pròpies de la comunitat autònoma on exerceix la professió: registre, organització del discurs, expressió, coneixement gramatical, pronúncia, emissió i projecció de la veu, etc.

Competències

- Adequar la pròpia comunicació a auditoris diversos segons l'edat, la patologia, etc.
- Analitzar i sintetitzar informació.
- Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
- Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar la terminologia que permeti interactuar de manera eficaç amb altres professionals.
- Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals
- Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
- Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i sintetitzar informació.
2. Buscar, avaluar, organitzar i mantenir sistemes d'informació.
3. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
4. Descriure i relacionar els fonaments pedagògics de la logopèdia: organització escolar, processos d'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral i escrita.
5. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
6. Explicar el paper del logopeda a l'escola.
7. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
8. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
9. Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.
10. Utilitzar correctament la terminologia relacionada amb l'ensenyament del llenguatge.
11. Utilitzar estratègies de comunicació adequades a infants de diferents edats.
12. Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.

Continguts

Bloc teòric

1. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua oral

1.1 Introducció: el caràcter evolutiu i gradual dels processos d'adquisició i aprenentatge de la llengua oral.

1.2 Les funcions comunicatives i lingüístiques en el context familiar.

1.3 El context escolar com a espai comunicatiu: la llengua com a eina que permet comunicar-se i aprendre.

1.3.1 La interacció comunicativa i verbal: propostes didàctiques i recursos educatius.

1.3.2 Anàlisi del llenguatge oral infantil i propostes didàctiques per a la seva millora.

2. L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua escrita

2.1 L'alfabetització: valors i funcions socials de la llengua escrita a l'actualitat.

2.2 Les relacions entre la llengua oral i la llengua escrita.

2.3 Llegir i escriure: activitats cognitives de construcció de significat.

2.4 Els models explicatius dels processos de lectura i escriptura i propostes metodològiques que se'n desprenen.

2.5 El primer aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Els conceptes dels infants sobre la llengua escrita. Revisió de les diverses metodologies i perspectives actuals.

2.6 Desenvolupament posterior de la competència escrita.

2.7 La regulació i l'autoregulació del procés d'aprenentatge.

3. Introducció a l'organització escolar: les llengües al currículum de primària

3.1 El sistema educatiu català.

3.2 El Currículum (2007)

3.3 Projecte Lingüístic de Centre.

3.4 Diversitat lingüística a l'escola. Pla LIC.

3.5 Projectes d'Innovació educativa

Bloc pràctic

1. La literatura infantil i la seva incidència en el treball amb infants.

2. Les TIC i la seva incidència en les situacions d'ensenyament aprenentatge de la llengua.

Metodologia

El protagonista del procés d'ensenyament - aprenentatge és l'alumnat. Sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia docent i les activitats formatives tal i com es detalla a continuació:

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes en gran grup. Exposicions per part del professorat dels continguts principals del programa a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants, en la mesura del possible	60	2,4	3, 9, 10, 11, 12
Classes en petit grup. Espais de treball en grup reduïts en què s'aprofundeix en la incidència que tenen la literatura infantil i les TIC en el treball amb infants.	18	0,72	1, 3, 9, 10, 12
Tipus: Supervisades			
Participació als debats proposats al Campus Virtual. Tutories en línia. Tutories presencials	22,5	0,9	3, 10
Tipus: Autònomes			
Recerca d'informació bibliogràfica i lectura d'articles. Elaboració de treballs de lectura i l'escriptura i atenció a la diversitat. Elaboració de treballs sobre literatura infantil i elaboració de propostes didàctiques mitjançant la informàtica	114	4,56	1, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

L'assistència a les activitats dirigides és obligatòria per assolir els objectius de l'assignatura. Per ser avaluat caldrà assistir a un mínim del 80% de totes les classes en gran grup de cada bloc i a les sessions pràctiques en petit grup.

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les evidències d'aprenentatge que es mostren en la graella que hi ha a continuació. La realització de totes les evidències d'aprenentatge és indispensable per a superar l'assignatura. La manca d'un lliurament comportarà no superar l'assignatura.

Cal tenir present que un/a estudiant que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior al 40% de la nota constarà com a PRESENTAT, i per tant, se l'avaluarà. En cas contrari, serà qualificat com a NO PRESENTAT.

La nota final de l'assignatura s'obtindrà a partir de la mitjana ponderada de les evidències d'aprenentatge. Per tenir superada una evidència d'aprenentatge, cal tenir la qualificació mínima de 5. S'aprovarà l'assignatura amb la qualificació mínima de 5.

Es preveu un procés de reavaluació per als estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura (que tinguin una qualificació d'avaluació contínua major o igual a 4 punts (40%)) i tot i així els quedi alguna evidència no assolida. Se'ls donarà l'oportunitat de poder superar la matèria realitzant un treball autònom addicional o refent alguna de les activitats lliurades o realitzades a l'aula, durant la darrera setmana d'avaluació. S'haurà d'estudiar cada cas en funció de la situació de cada estudiant. Si no se supera una evidència reavaluada, amb un 5, no es podrà superar l'assignatura. El sistema de reavaluació només podrà incrementar la qualificació ja assolida per l'estudiant, i estarà focalitzada en les evidències d'aprenentatge en les quals no s'hagi demostrat un rendiment satisfactori.

Codi Evidència	Denominació	Pes	Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria (individual, col·lectiva o ambdues)	Via (presencial, virtual o ambdues)
EV1	Treball d'anàlisi i descripció d'un diàleg oral entre un adult i un infant.	25%	Escrit	Col·lectiva	Presencial
EV2	Anàlisi de materials de literatura infantil.	15%	Escrit i oral.	Col·lectiva	Presencial
EV3	Activitat funcional de lectura i escritpura: anàlisi i descripció.	20%	Escrit	Col·lectiva	Presencial
EV4	Creació d'una unitat didàctica	15%	Digital i oral.	Col·lectiva	Presencial

per a la
comprensió
lectora.

EV5	Examen	25%	Escrit	Individual	Presencial
-----	--------	-----	--------	------------	------------

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració d'una unitat didàctica mitjançant la informàtica aplicada a l'aprenentatge inicial de la lectura.	15% de la nota final	1,25	0,05	3, 9, 10, 11, 12
Elaboració d'una activitat funcional de lectura i/o escriptura: anàlisi i descripció	20% de la nota final	3,5	0,14	3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11
Examen	25% de la nota final	2,5	0,1	3, 10
Treball d'anàlisi d'un diàleg entre un adult i un infant en una situació de lectura compartida.	25% de la nota final	2,25	0,09	1, 2, 3, 4, 7, 10, 11
Treball d'anàlisi de llibres de literatura infantil.	15% de la nota final	1	0,04	3, 10, 11

Bibliografia

Bloc llengua oral

BIGAS, M., CORREIG, M. (2000). Didáctica de la lengua en la educación infantil. Madrid: Síntesis.

BRUNER, J. (1985). La parla dels infants. Vic: EUMO.

GENERALITAT DE CATALUNYA. Departament d'Ensenyament (2003). L'ús del llenguatge a l'escola. Propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge.

SÁNCHEZ CANO, M. (1999). Aprentent i ensenyant a parlar. Lleida: Pagès Editors.

SÁNCHEZ CANO, M. (coord.) (2009). La conversa en petits grups a l'aula. Barcelona: Graó.

PALOU, J. et al. (2005). La llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques. Barcelona: Graó.

RUIZ BIKANDI, U. (2000). Enseñar la lengua oral. dins Didáctica de la segunda lengua en Educación Infantil y Primaria, U. Ruiz Bikandi (ed.). Madrid: Síntesis.

RUIZ BIKANDI, U. (2000). La comprensión y la expresión orales, dins Didáctica de la segunda lengua en Educación Infantil y Primaria, Uri Ruiz Bikandi (editora). Madrid: Síntesis.

TOUGH, J. (1979). Lenguaje, conversación y educación: El uso curricular del habla en la escuela desde los siete años. Buenos Aires: La Pleyade.

TOUGH, J. (1987).: El lenguaje oral en la escuela. Madrid : Visor /MEC.

VILA, I. (1989). Adquisició i desenvolupament del llenguatge. Barcelona: Graó.

Bloc llengua escrita

BIGAS, M., CORREIG, M. (2000). Didáctica de la lengua en la educación infantil. Madrid: Síntesis.

El primer aprenentatge de la lectura i l'escriptura (2006). Barcelona: Graó. ("Articles, 40")

CAMPS, A. (2004). Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica, a Seqüències didàctiques per aprendre a escriure. Barcelona: Graó, Biblioteca d'Articles, 134, p.33-45.

CHAMBERS, Aidan. (2009). Díme. Los niños, la lectura y la conversación. México: Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T., CAMPS, A. (1995). Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Barcelona: Rosa Sensat/Edicions 62.

FONS, M. (1999). Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula. Barcelona: Ed. La Galera.

FERREIRO, E. GÓMEZ PALACIO, M. (1982). Nuevas perspectivas sobre los procesos de lectura y escritura, México: Siglo Veintiuno editores.

GARTON, A.; PRATT, CH. (1991). Aprendizaje y proceso de alfabetización: el desarrollo del lenguaje hablado y escrito. Barcelona: Temas de educación Paidós.

PRAT, A. (2005). Llegir: sempre igual, sempre diferent. Perspectiva Escolar 294, abril.

RIBAS, T. (1997). "Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura" a Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura, núm. 11, p. 53-65.

SOLÉ, I. (2001): Estrategias de lectura. Barcelona: Graó/ICE UAB.

TEBEROSKY, A. (2001). Proposta constructivista per aprendre a llegir i a escriure. Barcelona: Vicens Vives.

TOLCHINSKY, L. (1990). Lo práctico, lo científico y lo literario: Tres componentes en la noción de "alfabetismo. CL&E 6.

WELLS, G. (1988). Aprender a leer y escribir. Barcelona: Laia.

Bloc organització escolar: les llengües al currículum de primària

CAMBRA, M. (2011). Plurilingüisme i ensenyament de llengües. Articles de Didáctica de la Llengua i Literatura. 53, 77-84.

FERRER, M. (1997). La elaboración del proyecto lingüístico desde infantil a secundaria a Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura, 13 (57-65)

NOGUEROL, A. (2007). El programa Evlang en sociedades multilingües, el ejemplo de Cataluña.

NUSSBAUM, L. I UNAMUNO, V. (2005). Pràctiques interactives entre aprenents de llengües segones i estrangeres, Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura, 37, 57-69.

NUSSBAUM, L. i UNAMUNO, V. (eds.) (2006). Usos i competències multilingües entre escolars d'origen immigrant. Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

UNAMUNO, V. (2003). Lenguas, diversidad sociocultural y escuela. Hacia una educación lingüística. Barcelona: Graó.

UNAMUNO, V. (2005). La diversidad lingüística como riqueza, recurso y reto.

http://www.quadernsdigitals.net/index.php?accionMenu=hemeroteca.VisualizaArticuloIU.visualiza&articulo_id=86

UNAMUNO, V. (1995). Diversidad lingüística y fracaso escolar, en Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura, 6, 19-28.

VALLCORBA, J. (2009). La situació de la llengua als centres educatius : accions per consolidar-la i potenciar-la. Treballs de Sociolingüística catalana, 20, 261-275.

Literatura infantil

COLOMER, T.(1995). "El lector en la etapa infantil (0-6 años)" Alacena 21, pp. 17-24.

COLOMER, T. (1995). "Los libros en la etapa infantil (0-6 años)", Alacena 23, pp. 9-11.

COLOMER, T.(1998). "Narracionsque ajuden el lector", dins Articles de didàctica de la llengua i laliteratura, n.16. Barcelona: Graó.

COLOMER, T. (2002). Siete llaves para valorar las historias infantiles. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez. (Per a la il·lustració, capítol 4, de les pàgines 104-117).

COLOMER, T. (2005). Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela. México: Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T., DURAN, T. (2000). La literatura en la etapa de educación infantil. A M.BIGAS; M.CORREIG (ed): Didáctica de la lengua en la educación infantil. Madrid: Síntesis, 213-249

Informàtica i ensenyament- aprenentatge de la llengua

PRAT, A., VILÀ, N. (2000). Las habilidades de lectura y escritura: un antes y un después. Textos 24, Barcelona: Graó, pp. 47-57.

VILÀ, N. (2006). Llegir, escriure i aprendre en l'espai virtual. Articles de didàctica de la llengua i la literatura, n. 39, Barcelona: Graó, pp. 86-99.

Pàgines Web

Web del Departament d'Educació

<http://www.xtec.cat/>

Portal de continguts educatius digitals del Departament d'Educació

<http://www.edu365.cat/>

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2004): Pla per a la llengua i la cohesió social. Barcelona. Generalitat de Catalunya.

<http://www.xtec.es/lic/documents.htm>.

Pàgina LIC (Llengua Intercultura i Cohesió Social).

<http://www.xtec.es/lic/documents.htm>

Pàgina del Grup de Recerca en Educació i Interaccions Plurilingües de la UAB. Conté materials utilitzats en contextos d'acollida.

<http://greip.uab.cat>